

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/2/2/99

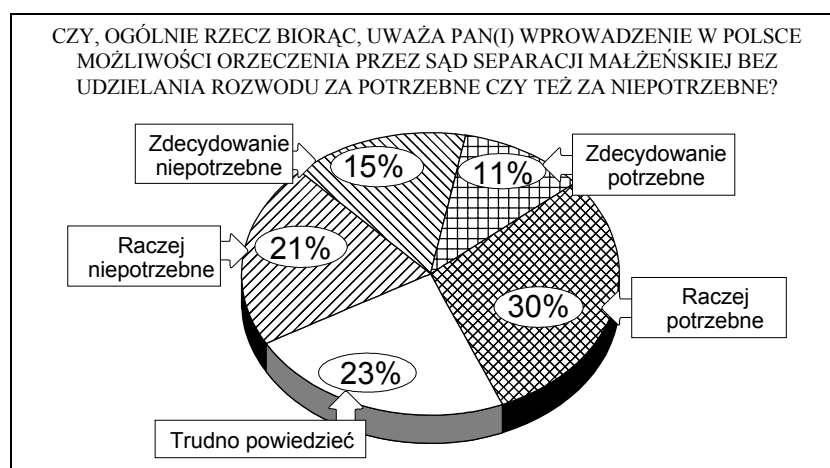
SEPARACJA MAŁŻEŃSKA W OPINIACH SPOŁECZEŃSTWA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Rzeczywistą wiedzę o projekcie wprowadzenia instytucji separacji małżeńskiej deklaruje niespełna jedna czwarta ankietowanych (23%). Najwięcej osób (44%) słyszało wprawdzie o takim projekcie, ale nie wie dokładnie, o co w nim chodzi, natomiast co trzeci respondent (33%) nic o nim nie wie.
- ◆ Opinie dotyczące separacji są wyraźnie podzielone. Dwie piąte badanych (41%) uważa, że wprowadzenie tej instytucji do polskiego prawa rodzinnego jest potrzebne, niewiele mniej osób (36%) jest przeciwnego zdania.

- ◆ Podzielone są także zdania na temat następstw przeprowadzenia w sądzie separacji zamiast rozwodu, jednak nieco więcej respondentów sądzi, że dla rodzin, w których nastąpił rozkład pożycia, separacja będzie korzystniejszym rozwiązaniem (40%); przeciwnego zdania jest co trzeci badany (32%).
- ◆ Większość ankietowanych uważa, że separacja w małżeństwie powinna być orzeczona za zgodą obojga małżonków lub na żądanie jednej ze stron - ale tylko tej, która nie jest winna rozkładowi pożycia. Co czternasty respondent (7%) akceptuje orzekanie separacji nawet wtedy, gdy chce tego tylko małżonek winny rozkładowi związku.

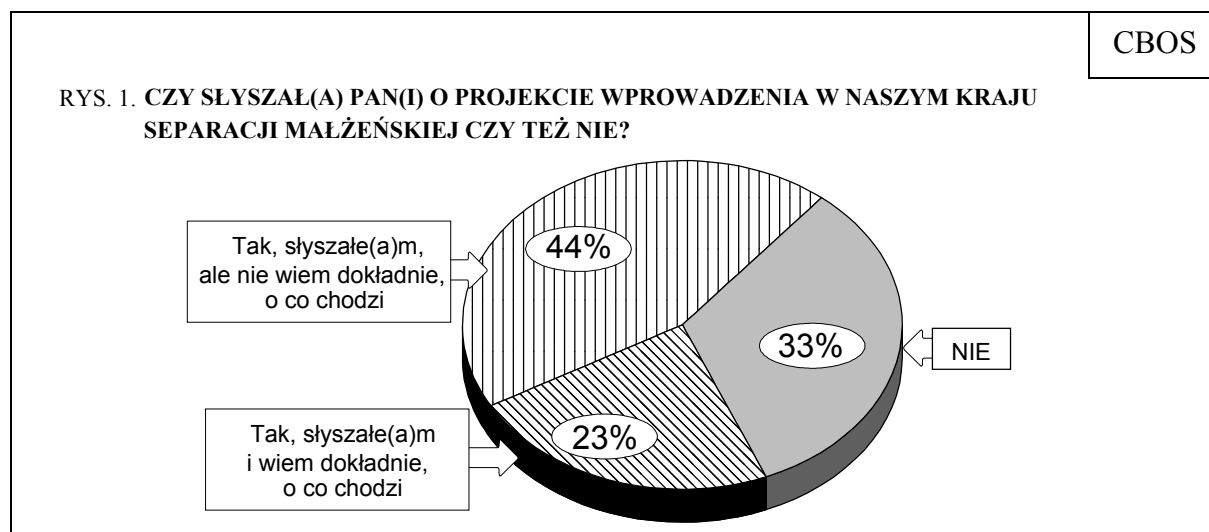
Rozpatrywane przez Sejm projekty wprowadzenia do prawa rodzinnego instytucji separacji budzą wiele emocji. Jedni uważają tę propozycję za niedopuszczalny przejaw podporządkowywania przepisów prawa państwowego prawu kanonicznemu, kościelnemu i próbę utrudnienia dostępu do rozwodu. Sądzą oni, że pogorszy to w istocie sytuację zarówno kobiet pozostających w związkach małżeńskich, które uległy rozpadowi, jak i dzieci. Inni są zdania, że instytucja separacji - zachowująca formalne istnienie związku i uniemożliwiająca zawarcie nowego małżeństwa - pozwoli uregulować sytuację osobistą i majątkową osób, które ze względów religijnych nie chcą się rozwieść, będzie korzystna dla dzieci z rozbitych rodzin, może też pozytywnie wpłynąć na trwałość małżeństw, pozwalając uniknąć czasami zbyt pochopnej decyzji o rozwodzie. Czy informacje, komentarze i polemiki na ten temat - toczony w parlamencie i w środkach masowego przekazu, głównie na łamach prasy - docierają do społeczeństwa i czy jest ono świadome, o co w tej sprawie chodzi? Wstępnej odpowiedzi dostarczają wyniki przeprowadzonego sondażu¹.

WIEDZA O PROJEKCIE WPROWADZENIA SEPARACJI MAŁŻEŃSKIEJ

Rzeczywistą wiedzę o projekcie wprowadzenia instytucji separacji małżeńskiej deklaruje mniej niż jedna czwarta ankietowanych. Największa grupa respondentów słyszała wprawdzie o takim projekcie, ale nie wie dokładnie, o co w nim chodzi, natomiast co trzeci badany nawet o nim nie słyszał.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (103), zrealizowano w dniach 3-8 grudnia '98 na reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski (N=1086).

W tej sprawie największe znaczenie ma poziom wykształcenia badanych: im jest wyższy, tym częstsze deklaracje wiedzy na ten temat. Orientuje się w tej kwestii połowa respondentów z wykształceniem wyższym (50%) i tylko co siódmy (14%) - z podstawowym. Wynika to, oczywiście, z różnic w stopniu zainteresowania osób o różnym poziomie wykształcenia sprawami publicznymi, czytelnictwem prasy i oglądaniem programów telewizyjnych oraz ze stopnia przygotowania do rozumienia zagadnień prawnych. Towarzyszące temu zróżnicowanie opinii ze względu na sytuację materialną badanych ma charakter pochodny od różnic w wykształceniu.

Do najlepiej zorientowanych należą respondenci w średnim wieku (od 45 do 54 lat), mieszkańcy największych miast, a spośród grup zawodowych - przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, ale także pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (zob. tabele aneksowe).

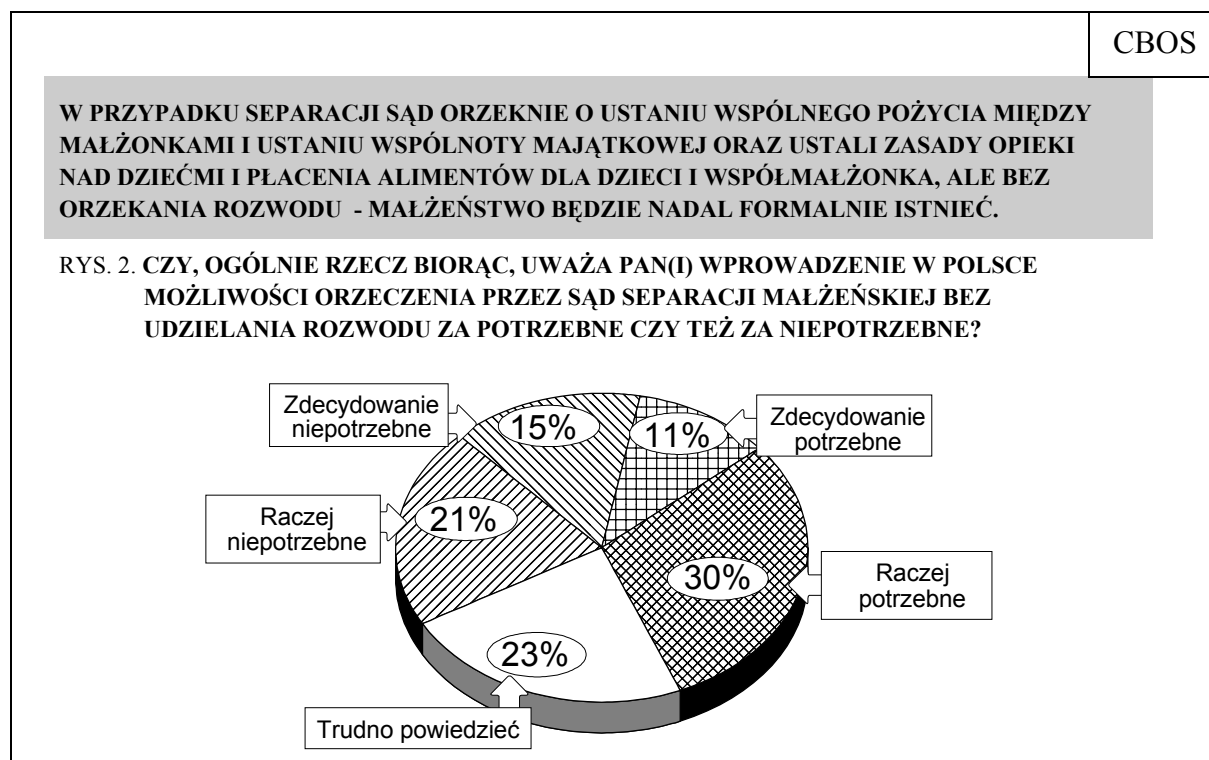
Wydaje się, że istotną rolę odgrywa stan cywilny badanych. Osoby rozwiedzione i pozostające w związkach małżeńskich częściej niż osoby samotne orientują się, o co chodzi w tej sprawie².

² Należy jednak być bardzo ostrożnym w wyciąganiu wniosków dotyczących osób rozwiedzionych, gdyż w badanej próbie stanowią one grupę mało liczną.

Wiedzy na temat projektu wprowadzenia separacji zdaje się też w pewnym stopniu sprzyjać religijność ankietowanych mierzona częstością praktyk. Nieznajomość tej kwestii częściej natomiast deklarują osoby o centrowych i prawicowych poglądach politycznych niż badani o orientacji lewicowej.

CZY INSTYTUCJA SEPARACJI JEST POTRZEBNA?

Poglądy na temat separacji są podzielone, przy tym blisko jedna czwarta ogółu ankietowanych nie ma zdania w tej sprawie. W niewielkim stopniu przeważają opinie, że wprowadzenie do prawa rodzinnego separacji jest potrzebne - uważa tak dwie piąte respondentów (41%); przeciwnego zdania jest więcej niż co trzeci ankietowany (36%).

Uznanie separacji za potrzebną zależy głównie od poziomu wykształcenia i, powiązanego z nim, statusu materialnego respondentów. Wprowadzenie separacji popiera prawie dwie trzecie ankietowanych najlepiej wykształconych (65%), a tylko jedna czwarta (26%) - z wykształceniem podstawowym. Należy jednak podkreślić, że im niższe wykształcenie, tym większe odsetki badanych nie mających zdania na ten temat, co silnie rzutuje na odnotowane

różnice. Wprawdzie w pytaniu zawarte było dość dokładne wyjaśnienie, na czym polega separacja, ale jeśli respondenci nic na ten temat wcześniej nie wiedzieli, zrozumienie istoty sprawy mogło nastęrczać im trudności. Być może tym należy tłumaczyć fakt, iż niemal co drugi rolnik (48%) uznaje wprowadzenie separacji za niepotrzebne, a więcej niż co trzeci (35%) nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie. Natomiast poparciem dla wprowadzenia separacji wyróżniają się przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla (zob. tabele aneksowe).

Inne cechy badanych mają mniejszy lub nieznaczny wpływ na różnice zdań w tej sprawie. Relatywnie wysoką aprobatą instytucji separacji wyróżniają się respondenci rozwiedzeni, co można wiązać z ich osobistymi doświadczeniami³. Poparciem dla separacji charakteryzują się także ankietowani deklarujący prawicowe poglądy polityczne. Natomiast poglądy lewicowe i centrowe, a także nieuczestniczenie w praktykach religijnych (ale również w pewnym stopniu religijność charakteryzująca się bardzo częstym praktykowaniem) sprzyjają uznawaniu separacji za niepotrzebną.

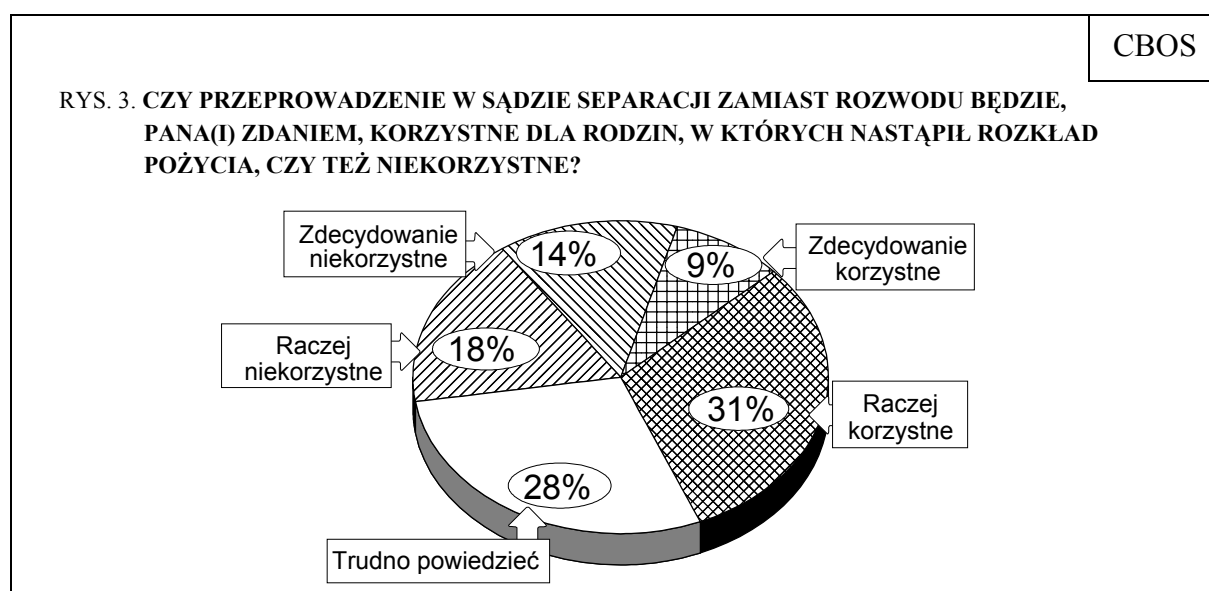
Widoczny jest związek postaw respondentów ze stopniem poinformowania w tej sprawie. Potrzebę wprowadzenia separacji w największym stopniu dostrzegają badani, którzy deklarowali, że nie tylko słyszeli o projekcie jej wprowadzenia, ale wiedzą dokładnie, o co w nim chodzi (58%). Tylko jedna trzecia spośród nich (34%) jest przeciwna jej wprowadzeniu, nieliczni zaś (8%) nie zajmują jednoznacznego stanowiska w tej kwestii.

Ci, którzy tylko słyszeli o separacji, ale nie wiedzą dokładnie, o co chodzi, rzadziej popierają jej wprowadzenie (42%) i prawie równie często są jej przeciwni (39%). W grupie ankietowanych, którzy wcześniej nawet nie słyszeli o tej sprawie, najwięcej osób nie ma wyrobionej opinii na ten temat (38%), pozostałe zaś częściej są separacji przeciwnie (34%), niż uznają jej wprowadzenie za potrzebne (28%). Trudno jednak rozstrzygnąć, czy w tym wypadku stopień poinformowania o separacji sprzyja uznaniu potrzeby jej wprowadzenia, czy też raczej poparcie dla wprowadzenia sprzyja interesowaniu się tą kwestią i większej wiedzy na jej temat.

³ Zob. uwagę w przyp. 2.

CZY SEPARACJA BĘDZIE KORZYSTNYM ROZWIĄZANIEM?

Relatywnie niewielka wiedza społeczna o regulacjach prawnych związanych z separacją każe z dużą ostrożnością traktować wypowiedzi ankietowanych opowiadających się za jej wprowadzeniem lub sprzeciwiających się temu. Także odpowiedzi dotyczące korzystnych lub niekorzystnych skutków przeprowadzenia separacji zamiast rozwodu - w sytuacji, gdy nastąpił rozkład małżeńskiego pożycia - mogą dostarczać jedynie orientacyjnych danych, wyrażających w inny sposób ogólniejsze poparcie lub brak poparcia dla takiej regulacji prawnej.

Spośród ogółu badanych dwie piąte (40%) uważa, że dla rodzin, w których nastąpił rozkład pożycia, separacja będzie korzystniejszym rozwiązaniem niż rozwód. Przeciwnego zdania jest prawie jedna trzecia respondentów (32%). Opinie dotyczące następstw separacji są więc podobnie podzielone jak zdania na temat potrzeby jej wprowadzenia. Należy jednak odnotować wysoki odsetek osób (28%), które nie potrafią zająć stanowiska w sprawie korzystnych lub niekorzystnych skutków separacji, co wpływa znacząco na różnice opinii między poszczególnymi kategoriami badanych.

Brak zdania w tej kwestii szczególnie często odnotowujemy wśród starszych respondentów, mieszkańców wsi (głównie rolników), osób z wykształceniem podstawowym

oraz rencistów i emerytów. O tym, że separacja jest rozwiązaniem korzystniejszym od rozwodu, wyraźnie częściej niż inni przekonani są respondenci z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz osoby o poglądach prawicowych. Natomiast przeciwnego zdania są najczęściej robotnicy wykwalifikowani, ankietowani pracujący na własny rachunek poza rolnictwem, osoby nie uczestniczące w praktykach religijnych, badani deklarujący centrowe poglądy polityczne, a także renciści, co może jednak głównie być wynikiem wysokiego odsetka braku opinii w tej kategorii badanych (zob. tabele aneksowe).

Poinformowanie ankietowanych o projekcie wprowadzenia separacji sprzyja - podobnie jak w odpowiedziach na poprzednie pytanie - poparciu dla niej, tzn. opinii, że przeprowadzenie w sądzie separacji zamiast rozwodu będzie korzystne dla rodzin, w których nastąpił rozkład pożycia.

Występuje silny związek między poglądami badanych w obu tych sprawach⁴, ale nie pokrywają się one całkowicie. Wśród osób uznających potrzebę wprowadzenia separacji zdecydowana większość (77%) uważa także, iż jej następstwa będą korzystne, część jednak jest przeciwnego zdania (13%) lub nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie (10%). Natomiast wśród przeciwników wprowadzenia separacji niektórzy uznają, że byłaby ona korzystna (12%), większość (65%) jest przeciwnego zdania, a prawie jedna czwarta (24%) nie zajmuje stanowiska w tej sprawie. Ankietowani, którzy nie mieli zdania na temat potrzeby wprowadzenia separacji, na ogół (72%) nie wypowiedzieli się także o jej skutkach, ale znaczna część uznała, iż separacja byłaby korzystna (15%), nieco mniej (13%) - że niekorzystna.

Niespójność opinii badanych zdaje się wynikać przede wszystkim z braku wiedzy i niejasności co do istoty instytucji separacji. Nie jest też wykluczone, że część respondentów postrzega separację jako pewnego rodzaju okres przejściowy między małżeństwem a rozwodem, pozwalający wyciszyć emocje, zastanowić się i uporządkować sprawy przed ostatecznym rozstaniem się, a nie - jako odrębny sposób formalnej regulacji rozpadu związku małżeńskiego.

⁴ Współczynnik V Cramera = 0.57.

KIEDY MOŻNA ORZEC SEPARACJĘ?

Postępowanie sądowe dotyczące orzeczenia separacji ma być, w zamierzeniu, prostsze niż w przypadku rozwodu, a kwestia winy ma mieć, inaczej niż przy rozwodzie, znaczenie jedynie drugorzędne. Przy orzekaniu separacji na podstawie zgodnego żądania małżonków sąd nie ustalałby, kto jest winny rozkładowi małżeństwa.

W odróżnieniu od rozwodu separacja byłaby możliwa także na żądanie małżonka wyłącznie winnego rozkładowi pożycia. Jednak wśród ankietowanych wyraźnie dominuje opinia, że separacja powinna być orzekana za zgodą obojga małżonków lub gdy chce tego strona, która nie jest winna rozpadu małżeństwa. Zaledwie co czternasty respondent (7%) dopuszcza orzekanie separacji jedynie na wniosek małżonka winnego rozkładu rodziny.

		CBOS
Jak Pan(i) uważa, czy separacja w małżeństwie powinna być orzeczona:		
♦	tylko za zgodą obojga małżonków	49%
♦	także wtedy, gdy chce tego tylko ten z małżonków, który nie jest winien rozkładowi pożycia	20%
♦	nawet wtedy, gdy chce tego tylko małżonek winny rozkładowi pożycia	7%
	Trudno powiedzieć	24%

Wydaje się więc, że większość badanych nie odróżnia separacji od rozwodu, domagając się przy tej pierwszej podobnych obostrzeń jak przy rozwodzie, co stawiałoby pod znakiem zapytania ewentualne korzystne następstwa wprowadzenia tej instytucji do prawa rodzinnego dla małżeństw znajdujących się w stanie rozkładu. Pośrednio wskazuje to także na nikłą wiedzę o projektowanych zmianach prawnych.

Poparcie ankietowanych dla wprowadzenia instytucji separacji małżeńskiej, tzn. uznanie, iż jest ona potrzebna i będzie korzystna dla rodzin, w których nastąpił rozkład pożycia, sprzyja (jak wynika z analizy danych) częstszemu występowaniu wśród nich poglądu, że powinna być ona orzekana także na wniosek jednej ze stron - jednak tylko niewinnej tego rozkładu.

Ogólnie rzecz biorąc, respondenci, którzy tylko słyszeli o projekcie wprowadzenia instytucji separacji, lub też są dobrze zorientowani w tej sprawie częściej akceptują orzekanie separacji na wniosek jednej ze stron - również tej winnej rozkładu pożycia.

Stopień poinformowania powiązany jest z poziomem wykształcenia ankietowanych, obserwujemy więc, że wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rosną też odsetki osób dopuszczających orzekanie separacji na wniosek tylko jednej ze stron, także tej winnej rozkładu (zob. tabele aneksowe).

Niemal jedna czwarta respondentów nie miała opinii na temat dopuszczalności orzekania separacji zależnie od kwestii zgodnego wniosku i winy. Szczególnie wysokie odsetki braku zdania występowały wśród osób starszych, wdów i wdowców, rencistów i emerytów oraz wśród rolników i mieszkańców wsi w ogóle, a także w grupie badanych z wykształceniem podstawowym.

Dodajmy, że w tej sprawie nie odnotowaliśmy istotnych różnic opinii związanych z religijnością (mierzoną częstością praktyk) i poglądami politycznymi ankietowanych, które występowały przy odpowiedziach na poprzednie pytania.

Kwestia wprowadzenia separacji jest w parlamencie przedmiotem sporów i polemik o wyraźnie ideologicznym charakterze między przedstawicielami różnych ugrupowań politycznych, zwłaszcza pomiędzy posłami AWS i SLD. Warto więc na koniec sprawdzić, czy zwolennicy tych ugrupowań także mają odmienne zdania na ten temat. Jak wynika z analiz, wśród sympatyków największych partii i ugrupowań politycznych częstszym niż inni uznaniem separacji za instytucję potrzebną i korzystną dla rodzin, które uległy rozpadowi, wyróżniają się potencjalni wyborcy Unii Wolności (uważa tak trzy piąte spośród nich). Zwolennicy AWS zajmują pod tym względem dopiero drugie miejsce (taką opinię ma połowa), wyprzedzając jednak zdecydowanie wyborców SLD (dwie piąte). Najmniejsze poparcie zyskuje separacja w elektoracie PSL, którego znaczny odsetek nie ma zdania na ten temat. Różnice te jednak po części wynikają z różnic w strukturze wykształcenia poszczególnych elektoratów i różnego stopnia poinformowania w tej kwestii - zwolennicy Unii Wolności i SLD są lepiej poinformowani niż elektoraty AWS i PSL.

Projektowane regulacje prawne, wprowadzające, obok rozwodu, instytucję separacji małżeńskiej, znane są stosunkowo nielicznemu odsetkowi ankietowanych; znaczna część badanych słyszała wprowadzić o nich, ale nie wie dokładnie, na czym mają one polegać.

Opinie w sprawie potrzeby orzekania separacji bez udzielania rozwodu są podzielone, ale nieco więcej respondentów uważa, że instytucja taka jest potrzebna. Więcej osób przychyliła się też do stwierdzenia, iż przeprowadzenie w sądzie separacji zamiast rozwodu będzie korzystne dla rodzin, w których nastąpił rozkład pożycia, niż uznaje jej orzekanie w takiej sytuacji za niekorzystne.

Wielu ankietowanych nie ma jednak zdania w obu tych kwestiach, a opinie na temat ewentualnych warunków orzekania separacji, tzn. brania pod uwagę zgodnej woli obu stron bądź tylko jednej z nich, oraz występujące w poglądach ankietowanych niespójności wskazują, że większość respondentów nie dostrzega istotnych różnic między separacją a rozwodem. Jest też możliwe, że część osób uważa separację za pewnego rodzaju okres przejściowy między małżeństwem a rozwodem, co nie jest zgodne z intencją proponowanych zmian prawnych.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

Tabela 1. Czy słyszał(a) Pan(i) o projekcie wprowadzenia w naszym kraju separacji małżeńskiej czy też nie? 1 - Nie; 2 - Tak, słyszałem(a)m, ale nie wiem dokładnie, o co chodzi; 3 - Tak, słyszałem(a)m i wiem dokładnie, o co chodzi

(%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	33	44	23	1085
Płeć				
Mężczyźni	32	46	22	515
Kobiety	34	42	24	570
Wiek				
18-24 lat	47	36	17	155
25-34	36	44	20	191
35-44	29	48	23	210
45-54	24	45	31	213
55-64	27	51	22	147
65 lat i więcej	40	39	21	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	45	43	13	391
Miasto do 20 tys.	33	42	26	129
od 21 do 100 tys.	26	46	28	211
101-500 tys.	29	45	26	223
501 tys.i więcej mieszk.	19	45	36	131
Region				
Północny	32	38	30	120
Zachodni	27	54	19	112
Środkowo-zachodni	29	44	27	172
Środkowy	25	47	29	183
Wschodni	37	46	17	137
Południowo-wschodni	36	43	21	168
Południowo-zachodni	44	39	17	192
Wykształcenie				
Podstawowe	45	41	14	355
Zasadnicze zawodowe	35	44	20	274
Średnie	25	49	26	358
Wyższe	15	35	50	97
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	16	41	43	84
Prac.umysł.niż.szczębla	21	45	34	117
Pracownicy fiz.- umysł.	38	49	13	108
Robotnicy wykwalifikowani	38	45	17	101
Robotnicy niewykwalifik.	43	38	18	37
Rolnicy	41	48	11	63
Pracujący na własny rach.	30	39	31	38
Bierni zawodowo				
Renciści	43	35	22	140
Emeryci	28	52	21	195
Uczniowie i studenci	48	41	10	54
Bezrobotni	37	41	22	85
Gospodynie domowe i inni	25	43	32	60
Stan cywilny				
panna/kawaler	47	38	16	205
mężatka/zonaty	28	47	26	733
rozwódka/rozwiedziony	18	46	36	33
wdowiec/wdowa	47	38	15	113
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	44	37	20	201
276 - 399	37	42	21	146
400 - 549	29	46	25	230
550 - 799	25	47	28	164
Powyżej 799 zł	20	49	31	132
Ocena własnych war. mater.				
Złe	38	42	20	309
Średnie	32	47	20	494
Dobre	28	41	31	280
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	39	32	30	57
Raz w tygodniu	33	46	21	561
Kilka razy w miesiącu	33	39	28	175
Kilka razy w roku	32	47	21	190
W ogóle nie uczestniczy	34	42	23	100
Poglądy polityczne				
Lewica	19	53	28	254
Centrum	34	42	24	272
Prawica	30	42	27	296
Trudno powiedzieć	49	39	12	261

Tabela 2. W przypadku separacji sąd orzeknie o ustaniu wspólnego pożycia między małżonkami i ustaniu wspólnoty majątkowej oraz ustali zasady opieki nad dziećmi i płacenia alimentów dla dzieci i współmałżonka, ale bez orzekania rozwodu - małżeństwo będzie nadal formalnie istnieć. Czy, ogólnie rzecz biorąc, uważa Pan(i) wprowadzenie w Polsce możliwości orzeczenia przez sąd separacji małżeńskiej bez udzielania rozwodu za potrzebne czy też za niepotrzebne?

	(%)			
	Potrzebne	Niepo- trzebne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	36	23	1086
Płeć				
Mężczyźni	40	38	23	515
Kobiety	42	35	23	571
Wiek				
18-24 lat	44	35	21	155
25-34	53	31	17	191
35-44	47	33	19	210
45-54	41	44	15	213
55-64	31	39	30	147
65 lat i więcej	25	36	38	170
Miejsce zamieszkania				
Wies	31	36	33	391
Miasto do 20 tys.	49	30	21	130
od 21 do 100 tys.	43	40	17	211
101-500 tys.	49	35	16	223
501 tys. i więcej mieszk.	46	40	14	131
Region				
Północny	46	36	18	120
Zachodni	43	41	16	112
Środkowo-zachodni	43	31	27	173
Środkowy	44	34	22	183
Wschodni	31	39	30	137
Południowo-wschodni	36	42	22	168
Południowo-zachodni	43	35	22	192
Wykształcenie				
Podstawowe	26	40	35	356
Zasadnicze zawodowe	41	34	25	274
Średnie	50	38	12	358
Wyższe	65	24	11	97
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	64	22	14	84
Prac. umysł. niż. szczebla	58	34	8	117
Pracownicy fiz.- umysł.	44	33	22	108
Robotnicy wykwalifikowani	43	30	27	101
Robotnicy niewykwalifik.	49	32	19	37
Rolnicy	17	48	35	63
Pracujący na własny rach.	49	37	15	38
Bierni zawodowo				
Renciści	25	43	32	140
Emeryci	32	37	31	196
Uczniowie i studenci	41	46	13	54
Bezrobotni	40	41	20	85
Gospodynie domowe i inni	50	35	15	60
Stan cywilny				
panna/kawaler	41	39	21	205
mężatka/żonaty	44	35	21	735
rozwódka/rozwiedziony	49	34	17	33
wdowiec/wdowa	19	40	41	113
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	39	38	23	201
276 - 399	39	34	27	146
400 - 549	41	39	20	231
550 - 799	45	39	17	164
Powyżej 799 zł	50	33	17	132
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	40	24	309
Średnie	40	38	22	495
Dobre	49	29	21	280
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	36	43	21	57
Raz w tygodniu	44	34	23	562
Kilka razy w miesiącu	43	31	26	175
Kilka razy w roku	40	39	21	190
W ogóle nie uczestniczy	29	52	19	100
Poglądy polityczne				
Lewica	39	47	15	255
Centrum	37	44	19	272
Prawica	56	29	15	296
Trudno powiedzieć	31	27	42	261

Tabela 3. Czy przeprowadzenie w sądzie separacji zamiast rozwodu będzie, Pana(i) zdaniem, korzystne dla rodzin, w których nastąpił rozkład pożycia, czy też niekorzystne?

	(%)			
	Korzystne	Nieko- rzystne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	32	29	1086
Płeć				
Mężczyźni	38	34	27	515
Kobiety	41	29	30	571
Wiek				
18-24 lat	43	31	26	155
25-34	52	26	22	191
35-44	43	33	24	210
45-54	41	35	24	213
55-64	31	32	36	147
65 lat i więcej	23	31	46	170
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	30	38	391
Miasto do 20 tys.	51	27	23	130
od 21 do 100 tys.	41	34	24	211
101-500 tys.	42	35	24	223
501 tys. i więcej mieszk.	44	30	26	131
Region				
Północny	44	33	23	120
Zachodni	37	41	22	112
Środkowozachodni	44	25	30	173
Środkowy	42	30	28	183
Wschodni	34	31	35	137
Południowo-wschodni	34	33	33	168
Południowo-zachodni	39	32	29	192
Wykształcenie				
Podstawowe	27	33	40	356
Zasadnicze zawodowe	41	32	27	274
Średnie	45	33	22	358
Wyższe	63	18	19	97
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	62	18	20	84
Prac.umysł.niż.szczebła	49	31	20	117
Pracownicy fiz.- umysł.	50	30	19	108
Robotnicy wykwalifikowani	33	36	31	101
Robotnicy niewykwalifik.	49	29	21	37
Rolnicy	20	29	51	63
Pracujący na własny rach.	42	39	20	38
Bierni zawodowo				
Renciści	25	38	37	140
Emeryci	30	32	38	196
Uczniowie i studenci	38	33	29	54
Bezrobotni	46	35	18	85
Gospodynie domowe i inni	52	25	22	60
Stan cywilny				
panna/kawaler	42	32	26	205
meżatka/zonaty	42	31	27	735
rozwódka/rozwódziona	41	31	28	33
wdowiec/wdowa	21	33	46	113
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	38	32	30	201
276 - 399	37	33	30	146
400 - 549	44	34	22	231
550 - 799	40	35	25	164
Powyżej 799 zł	46	28	26	132
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	33	31	309
Średnie	38	32	31	495
Dobre	47	30	23	280
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	38	31	31	57
Raz w tygodniu	42	30	28	562
Kilka razy w miesiącu	39	32	30	175
Kilka razy w roku	41	31	29	190
W ogóle nie uczestniczy	27	41	32	100
Poglądy polityczne				
Lewica	40	36	23	255
Centrum	37	41	22	272
Prawica	51	27	23	296
Trudno powiedzieć	29	23	48	261

Tabela 4. Jak Pan(i) uważa, czy separacja w małżeństwie powinna być orzeczona:
 1 - tylko za zgodą obojga małżonków; 2 - także wtedy, gdy chce tego
 tylko ten z małżonków, który nie jest winien rozkładu pożycia;
 3 - nawet wtedy, gdy chce tego tylko małżonek winny rozkładu pożycia

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	49	20	7	24	1086
Płeć					
Mężczyźni	53	18	7	22	515
Kobiety	45	22	6	26	571
Wiek					
18-24 lat	51	21	9	19	155
25-34	54	26	9	12	191
35-44	48	26	7	19	210
45-54	48	23	6	23	213
55-64	48	11	5	36	147
65 lat i więcej	44	8	5	42	170
Miejsce zamieszkania					
Wieś	49	15	5	31	391
Miasto do 20 tys.	58	23	4	14	130
od 21 do 100 tys.	48	18	10	24	211
101-500 tys.	48	22	8	22	223
501 tys. i więcej mieszk.	42	31	7	19	131
Region					
Północny	54	21	7	18	120
Zachodni	50	25	3	21	112
Środkowo-zachodni	41	23	11	25	173
Środkowy	44	28	5	23	183
Wschodni	59	13	3	25	137
Południowo-wschodni	55	10	8	28	168
Południowo-zachodni	44	20	10	26	192
Wykształcenie					
Podstawowe	47	10	5	38	356
Zasadnicze zawodowe	53	22	5	20	274
Średnie	49	25	9	17	358
Wyższe	44	33	12	11	97
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	36	35	12	17	84
Prac. umysł. niż. szczebla	43	33	9	14	117
Pracownicy fiz.- umysł.	51	24	7	18	108
Robotnicy wykwalifikowani	67	11	3	18	101
Robotnicy niewykwalifik.	65	15	2	18	37
Rolnicy	39	20	1	40	63
Pracujący na własny rach.	48	30	8	13	38
Bierni zawodowo					
Renciści	45	10	6	38	140
Emeryci	51	11	3	34	196
Uczniowie i studenci	51	29	6	14	54
Bezrobotni	50	20	11	18	85
Gospodynie domowe i inni	43	20	15	21	60
Stan cywilny					
panna/kawaler	50	20	9	21	205
mężatka/żonaty	50	21	7	22	735
rozwódka/rozwiedziony	36	32	9	23	33
wdowiec/wdowa	46	6	1	47	113
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	50	19	8	23	201
276 - 399	46	20	7	27	146
400 - 549	53	18	8	21	231
550 - 799	46	22	9	22	164
Powyżej 799 zł	49	24	3	24	132
Ocena własnych war. mater.					
Źle	44	23	7	26	309
Średnie	50	16	7	27	495
Dobre	53	23	6	18	280
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	49	12	9	30	57
Raz w tygodniu	52	20	7	22	562
Kilka razy w miesiącu	45	23	5	27	175
Kilka razy w roku	45	22	9	24	190
W ogóle nie uczestniczy	47	18	6	28	100
Poglądy polityczne					
Lewica	50	22	8	19	255
Centrum	53	24	9	14	272
Prawica	50	24	6	20	296
Trudno powiedzieć	42	9	4	45	261